

af Erik Skyum-Nielsen

MELLEM SØVN OG VÅGEN

Hold ud! Denne uges eftertanke om litteratur munder ud i en madopskrift

Adjektivet 'hypnagog' betegner noget søvnliggende og bruges om hallucinatorisk prægede billeder, der kan melde sig, lige før søvnen kommer. Fremmedordet er anvendt som titel på en tekst i Jørgen Gustava Brandts nye samling, *Begyndelser*, og var ét af de krukkerier, jeg anholdt i min anmeldelse af bogen 10. februar.

Efterfølgende kom der en velvillig mail fra en litterær bekendt: Måske, skrev han, har du ret, når du siger, at Gustavas ordvalg kan virke krukket, men i dette tilfælde kunne der meget vel være tale om en kollegial hilsen til Ekelöf! Nu har jeg så undersøgt sagen og må give min vejleder ret. For i den sene digtsamling *Vägvisare till underjorden* (1967) af Gunnar Ekelöf (1907-68) forekommer et digt med sidetitlen *Den hypnagoga*. Digteren udnytter her en drøm, der står refereret i Olof Lagercrantz' bog *Jeg bor i en anden verden, men du bor jo i den samme. Erindringer om Gunnar Ekelöf* (1994, da. 1996), ifølge hvilken digteren en nat sov inde i (!) en madonna af bronze, der var hul som Frihedsgudinden:

»Man kom ind i hende ad en lille dør nede i klokkenederdelen af skælvende malm. Der var tomt, nogen knebel var der ikke. Man steg op ad en trappe og kom til midjen, der var pynnet med et bånd af forskelligtfarvede halvædelsten. Bag hver ædelsten var der et lille trekantet rum med en seng. Man kunne vælge hvilket rum, man ville. Hvert rum havde farve efter sin ædelsten. Én gang havde Gunnar været oppe i hovedet, men var blevet svimmel.«

I digtet beskrives madonnafiguren som stående i den-skov-du-véd, iført en kjortel, som du kan løfte og så famle dig vej gennem hendes indre beklædning, ad ejendommelige trapper, til bæltet omkring midjen, »besatt med taffelstenar, rosenstenar granater / akvamariner och krysoliter och ametister / Varje sten är en kam-mare, triangulär till det inre / med, längs tvenne sidor, divaner och hypotenusan till fönster / eller rektangulär med tre divaner och bordet i mitten / allt efter stemning och färg. Man kan genomgå alla / Man kommer ändå aldrig tillbaka, ens syn har förändrats.«

Olof Lagercrantz anfører om Ekelöf, at han var i slægt med drømmeren over alle i svensk historie, Swedenborg, og som denne ærede sine

drømme, ja, tilbad de bedste af dem. Han bekymrer sig ikke om at fortolke dem, men ser dem som kunstværker, hvis værd ligger i deres hemmelighedsfulde lukkethed. »Endast den som ännu kan drömma, kan leva«, hedder det ikke uden patos i »Drömmen« fra *Sorgen och stjärnan* (1936), en af mange tekster, hvor Ekelöf som en svoren surrealist bevæger sig i feltet mellem vågen og sovende tilstand.

Jørgen Gustava Brandts »Hypnagog« former sig som en drømmende rejse tilbage til barndommens rum og fortætter sig i en nattesansning, hvor jeg'et hører stilhedens lyde, hører en dør smække i og et ur slå ét slag. Flaskekliren, mumlen. Så hører han videre pulsen suse, hår og skæg vokse, væsker løbe og dryppe. I næste sekvens er hans farfar syg, i den næste igen skal hans far have tånegle revet af. Siden glider digtet over i billeder, iblandet både lysten og angsten, af den vågendrømmende selv og hans krop.

Jo, man undrer sig næppe, hvis Jørgen Gustava Brandt med sine sene digte føler sig beslægtet med drømmeren Ekelöf. Han har da også før omtalt ham, og i *Mit indre marked* (1990) finder man beretningen om et måltid i Sigtuna. Den yngre, beundrende, danske digter aflægger besøg hos den svenske, og sammen med Ingrid Ekelöf drikker de i aftenens løb en halv snes flasker kraftig gul græsk vin.

At spise fik de »en landlig gryderet, jeg vil næsten kalde den for søbemad, bestående af fårekølle skåret ud i store, tykke skiver i en gryde med en bouquet laurbærblade, timian, hvidløg, skalotteløg, oliven og meget olivenolie, passende tilsat, så løgene ikke var kogt ud. Dertil – og dette er vigtigt! – var der føjte citroner i store skiver.« Da Gustava (meget sent) kørte hjem til hotellet, tænkte han beruset på, at nu var de tre blevet »sammenspist« og lagde symposisk betydning i ordet.

Opskriften kan læses her. Og rigtig god påske, når dén tid kommer.

Makedonisk Gryde

1 lamme- eller fårekølle, koges sammen med
1/2 kg skalotteløg
250 g oliven
laurbærblad, timian, hvidløg, salt, peber
1/2-3/4 liter olivenolie
et par citroner
serveres med flûtes